

**STANDART BANK HESAB NÖMRƏSİ (IBAN) ÜZRƏ
METODOLOJİ RƏHBƏRLİK**

Bakı - 2013

MÜNDƏRİCAT

- I. Giriş**
- II. IBAN-ın tətbiqinin məqsədi**
- III. IBAN-ın üstünlükləri**
- IV. Beynəlxalq təcrübə**
- V. Azərbaycanda tətbiq edilən IBAN strukturu**
- VI. Azərbaycanda IBAN tətbiq edilən hesablar**
- VII. IBAN-ın nəzarət rəqəminin hesablanması və yoxlanılması**

I. Giriş

Sənəddə standart bank hesab nömrəsinin (IBAN) mahiyyəti, üstünlükləri, bu sahədə beynəlxalq təcrübə, Azərbaycanda tətbiq ediləcək IBAN-ın strukturu və IBAN-a keçid mərhələləri, habelə IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin hesablanması və yoxlanılması qaydaları ətraflı şəkildə şərh edilir.

II. IBAN-ın tətbiqinin məqsədi

IBAN - Bankçılıq Standartları üzrə Avropa Komitəsi (ECBS) və Standartlaşdırma üzrə Beynəlxalq Təşkilat (İSO) tərəfindən müəyyən edilmiş İSO 13616¹ beynəlxalq standartına uyğun olaraq yaradılan və maliyyə institutları tərəfindən müştərilərə təqdim edilən bank hesab nömrəsidir.

Azərbaycanda bank hesab nömrələrinə IBAN-ın tətbiqinin məqsədi banklarda, poçt-maliyyə xidmətləri göstərən poçt rabitəsi milli operatorunda və Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyində (bundan sonra - maliyyə institutları) mövcud olan hesab nömrələrinin beynəlxalq standartlar əsasında unifikasiya olunmasıdır.

III. IBAN-ın üstünlükləri

Bank hesab nömrələrinə IBAN-ın tətbiqinin aşağıdakı üstünlükləri mövcuddur:

- 1) əməliyyat risklərinin (insan xətalərinin) minimallaşdırılması;
- 2) köçürmələr üzrə hesablaşmaların avtomatik emal əmsalının (STP) yüksəldilməsi;
- 3) emalla bağlı əməliyyat xərclərinin azaldılması;
- 4) vəsaitlərin itirilməsi riskinin minimallaşdırılması;
- 5) ödənişlərin son istifadəçilərə çatdırılmasının sürətləndirilməsi.

¹ International Standard İSO 13616-2, Financial services — International bank account number (IBAN)

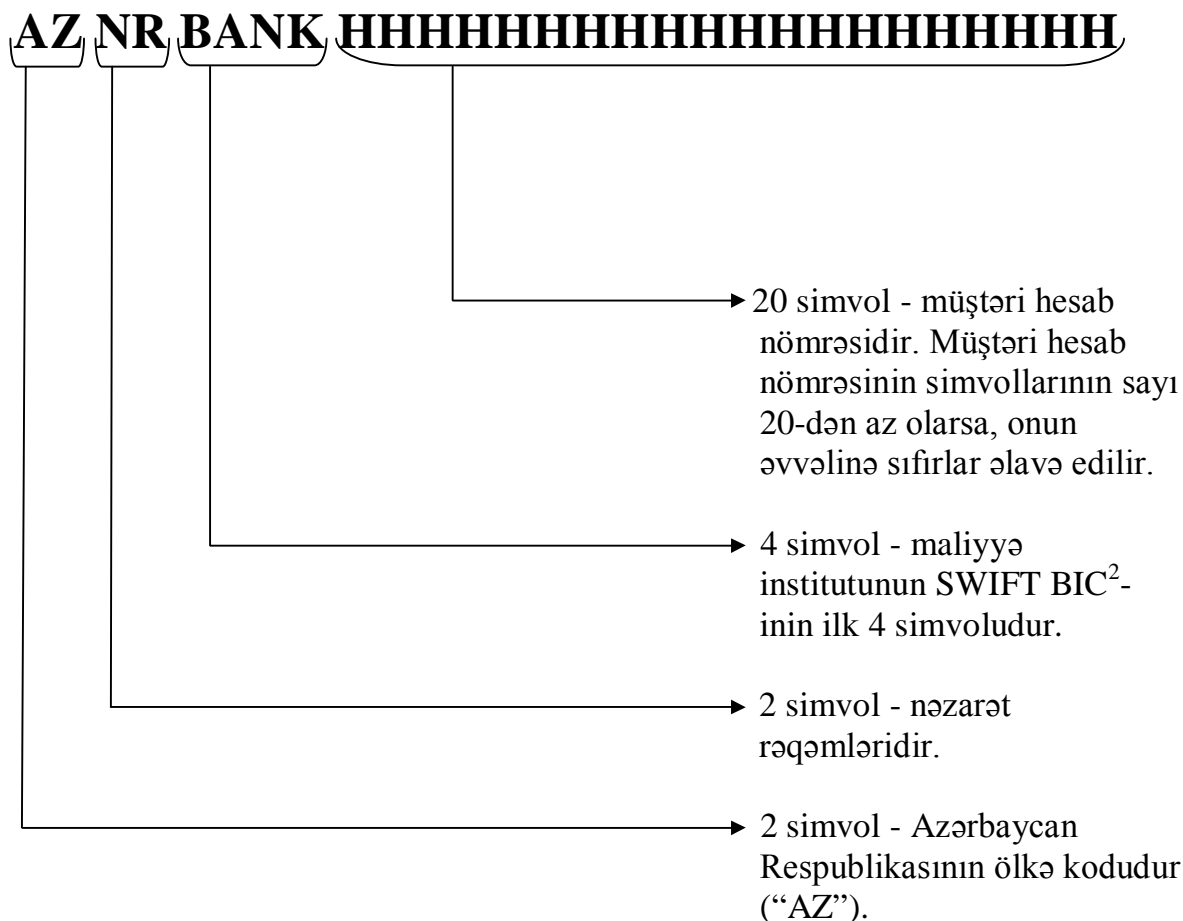
IV. Beynəlxalq təcrübə

Hal-hazırda IBAN istifadə edən ölkələrin sayı 61-dir:

- Avropa Birliyinə daxil olan bütün ölkələr;
- Digər ölkələr – Norveç, İspaniya, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistan və s.;
- Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələri – Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxıstan.

V. Azərbaycanda tətbiq edilən IBAN strukturu

Azərbaycanda tətbiq olunan 28 simvoldan ibarət IBAN aşağıdakı struktura malikdir:

Müştəri hesab nömrəsi maliyyə institutları tərəfindən müstəqil olaraq müəyyən edilir.

² Maliyyə institutlarına Ümumdünya Banklararası Maliyyə Telekommunikasiya Cəmiyyəti (SWIFT) tərəfindən verilmiş identifikasiya nömrəsidir.

VI. Azərbaycanca IBAN tətbiq edilən hesablar

IBAN ölkədaxili və ölkədənkənar banklararası hesablaşmalarda iştirak edən bütün hesablara tətbiq edilir. Maliyyə institutları daxili siyasətlərindən asılı olaraq digər hesablara da IBAN tətbiq edə bilərlər.

VII. IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin hesablanması və yoxlanılması

1. IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin hesablanması qaydası

İlkin Addım:

ISO 7064³ beynəlxalq standartına uyğun olaraq, MOD 97-10 metodu ilə IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin hesablanması üçün Azərbaycan Respublikasının ölkə kodundan (“AZ”), iki sıfırdan (“00”), maliyyə qurumunun SWIFT BIC-inin ilk 4 simvolundan və 20 simvolla müştəri hesab nömrəsindən ibarət olan ilkin simvollar ardıcılığı düzəldilir:

Misal: AZ00 NABZ 0000 0000 1370 1000 2944

Addım 1

IBAN-ın ölkə kodu və iki sıfırdan ibarət olan ilk 4 simvolu onun sağ tərəfinə köçürülür:

Nəticə: NABZ 0000 0000 1370 1000 2944 **AZ00**

Addım 2

ISO 13616 standartına uyğun olaraq, “Uyğunluq cədvəlinə” əsasən, IBAN-ın strukturunda istifadə edilən hərflər rəqəmlərlə əvəz olunur:

Nəticə: 2310113500000000137010002944103**500**

Uyğunluq cədvəli

A = 10	G = 16	M = 22	S = 28	Y = 34
B = 11	H = 17	N = 23	T = 29	Z = 35

³ International Standard ISO/IEC 7064, Information technology — Security techniques — Check character systems

C = 12	I = 18	O = 24	U = 30	
D = 13	J = 19	P = 25	V = 31	
E = 14	K = 20	Q = 26	W = 32	
F = 15	L = 21	R = 27	X = 33	

Addım 3

ISO 7064 beynəlxalq standartına uyğun olaraq, MOD 97-10 metodundan istifadə edilməklə “Addım 2”-də alınmış son nəticə 97-yə bölünür və alınan qalıq 98-dən çıxılır. Əgər nəticə birrəqəmli olarsa, rəqəmin əvvəlinə sıfır əlavə edilir. Götürülmüş **AZ84** NABZ 0000 00 00 1370 1000 2944 misalı üçün nəticə, yəni nəzarət rəqəmləri 84-ə bərabər olur və IBAN aşağıdakı kimi qəbul edilir:

Nəticə: AZ84 NABZ 0000 0000 1370 1000 2944

2. IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin yoxlanılması qaydası

İlkin Addım:

IBAN-ın nəzarət rəqəmlərinin ISO 7064 beynəlxalq standartına uyğun olaraq, MOD 97-10 metodu ilə yoxlanılması üçün hazırlıq mərhələsi kimi IBAN-ın strukturunda olan boş sahələr silinir və ilkin olaraq, onun “AZ” simvolları ilə başlaması və uzunluğunun 28-ə bərabər olması yoxlanılır:

Misal: AZ84 NABZ 0000 0000 1370 1000 2944 IBAN-ı

AZ84NABZ00000000137010002944 formatına çevrilir.

Addım 1

IBAN-ın ilk 4 simvolu (ölkə kodu və nəzarət rəqəmləri) onun sağ tərəfinə köçürülür:

Nəticə: NABZ00000000137010002944**AZ84**

Addım 2

IBAN-ın strukturunda olan hərflər Əlavə 2-də olan “Uyğunluq cədvəli”nə əsasən rəqəmlərlə əvəz olunur:

Nəticə: 23101135000000001370100029441035**84**

Addım 3

“Addım 2”-nin nəticəsində alınan ədədin 97-yə bölünməsindən (MOD 97-10 metodu) alınan qalıq 1-ə bərabər olmalıdır. Əks halda nəzarət rəqəmləri düzgün deyildir.